

Oslo, 29. september 2019

Fylkesmannen i Oslo og Viken
Pb 325
1502 Moss
Deres ref.: 2019/28048

Høring av søknad om utslippstillatelse – Fornebubanen

Vi viser til brev fra Fylkesmannen i Oslo og Viken av 27.8.2019.

Generelt

Oslo Elveforum – som Frognerelvans Venner er en del av – har tidligere avgitt uttalelse til reguleringsplan for Fornebubanen 2. parsell, datert 10. april 2017. Her uttaler vi:

OE ser positivt på de elementene i reguleringsplanen som sikrer vern og rehabilitering av vassdragene. Dette gjelder i særlig grad Frognerelva og muligheten for etablering av et grøntdrag mellom Blindern og Majorstuen. Dette vil åpne for en mer sammenhengende turvei fra Frognerstranda til Sognsvann i samsvar med kommuneplanen og det byøkologiske programmet.

Frognerelvans Venner fortsetter arbeidet for at Frognerelva med tilstøtende bekker skal framstå som et blågrønt og attraktivt belte vest i byen. Dette omfatter prosjekter knyttet til Gaustadbekken, Majorstuen/Frøen og forslag til gjenåpning av nedre deler av Frognerelva i forbindelse med Områderegulering Skøyen. Etablering av terskler i kulvert fram til Frognerkilen har gjort det mulig for sjørret å vende tilbake til elva.

Dette forutsetter imidlertid en vannkvalitet som gjør det mulig for fisk og andre sjødyr å overleve, vokse og formere seg. Det kan være grunn til å påpeke dette i forkant av de omfattende arbeidene som Fornebubanen innebærer. Den økologiske tilstanden i elva er fortsatt dårlig. Dette ble sist påvist i en rapport fra Naturhistorisk Museum (2016). Her går det fram at det særlig er tilstanden i de nedre delene av Frognerelva som er dårlig. For denne delen av vassdraget er tilstanden heller ikke blitt særlig bedre siden systematiske registreringer startet i 1976.

Uavhengig av utbygging av Fornebubanen står kommunen her overfor en utfordring. Denne blir ikke mindre ved at det for perioden 2021-2027 er stilt som miljømål å oppnå god økologisk tilstand i vassdraget.

Utfordringer ved utbygging i området Skøyen-Majorstuen

Fornebubanen blir den største T-baneutbyggingen i nyere tid i Oslo. For den samlede strekningen er det snakk om utsprenning av 1,65 mill kubikkmeter sprengstein og løsmasser. Det er verd å merke seg at den planlagte banestrekningen Skøyen-Madserud går gjennom et område med mye alunskifer. Dette er en bergart som kan gi bygningstekniske og geotekniske problemer og som innebærer særlige krav til behandling av anleggsvann. Under normale forhold vil AF-nettet kunne ta seg av anleggsvann, men i situasjoner med

flom eller overvann er det en risiko for utslippshell, der urensset anleggsvann går direkte til vassdraget.

Dette er forhold som må avklares nærmere. I søknaden er det kun vist til at Fornebubanen er i dialog med Vann- og avløpsetaten om påslippstillatelse til AF-nettet. I høringsrunden har vi reist spørsmål om dette og har fått opplyst at det for anleggsperioden er enighet om å legge en midlertidig ledning fra rigg/reanseanlegget som koples til AF-nettet. Vi forutsetter at dette er en trygg løsning med tanke på risikoen for utslipp i dette området.

Særlig farlige stoffer i forbindelse med utslipp

Søknaden legger vekt på følgende parametere:

- Nitrogenforbindelser
- Suspendert stoff (SS)
- pH
- Olje
- Metaller

I sammenheng med Frognerelva vil vi framheve den risikoen som ligger i forekomsten av suspendert stoff (gjennom forslamming) og variasjoner i pH-verdier. I begge tilfeller vil uhell kunne medføre skader på livet i elva. Risikoen ved endrede pH-verdier beskrives nærmere i Vedlegg 5 (Miljøriskovurdering - Utslipp av vann fra anleggsfasen):

Selv om pH senkes til <8, hvor innholdet av giftig ammoniakk vil være lavt, vil en overskridelse av pH, ved et uhell, kunne føre til at konsentrasjonen av giftig ammoniakk vil kunne ytterligere forringe den økologiske tilstanden i elva. Betongarbeidene fra tunnelen vil lett kunne øke pH-en i anleggsvannet til >12. Et utslipp av vann med så høy pH vil kunne ta livet av bunndyr og fisk som finnes der.

I tillegg til fare for ammoniakkforgiftning og høy pH fra utslipp fra Madserud vil tunneldrivingen føre til at urensset anleggsvann vil ha et høyt innhold av suspendert stoff. Et utslipp av anleggsvann med høyt innhold av suspendert stoff vil kunne både føre til alvorlig tilslamming av resipienten samt være til fare for ørreten i elva.

Overvåkingsprogram

Det er meget godt dokumentert i søknaden hvilken risiko tunneldriving, etablering av byggegroper og tilhørende anleggsarbeid innebærer. I vedleggene kommer det også klart fram hvordan den økologiske balansen vil være ytterligere truet i en elv som i utgangspunktet sliter med lav vannkvalitet.

Av forståelige grunner legges det opp til et omfattende overvåkingsprogram som skal dekke perioden både før, under og etter at prosjektet er avsluttet. Det er en forutsetning at det for hver parameter er etablert grenseverdier og at det er etablert beredskap og rutiner for rask respons når verdiene overskrides.

Som vist foran er Frognerelva ekstra utsatt som følge av store forekomster av alunskifer/ syredannende bergarter i områdene rundt Skøyen og Madserud. Dette øker sannsynligheten for at forurenset anleggsvann slippes ut i vassdraget.

På denne bakgrunn ber vi om at overvåkingsprogrammet gjennomgås på ny med tanke på hvilke kjemiske og biologiske parametere som trekkes inn i målingene og hvor hyppig disse gjennomføres. Det er allerede etablert fem målestasjoner langs vassdraget, men kun to av disse (FRO4 [Majorstuen] og FRO5 [nederst, ved inngang til kulvert]) er plassert i områder som berøres av prosjektet. I anleggsperioden bør programmet utvides til å omfatte flere målepunkter.

Oppsummering

Gjennomførte prosjekter (som gjenåpning av deler av Gaustadbekken) og foreliggende gjenåpningsplaner bærer i seg muligheten for at Frognervassdraget kan bli et viktig element i arbeidet for økt artsmangfold og en mer miljøvennlig by. Det er derfor desto viktigere at en går varsomt fram og tar på alvor de potensielle truslene som et så omfattende prosjekt innebærer.

Vennlig hilsen

Øyvind Fjeld
leder, Frognerelevens Venner

Kopi:
Oslo Elveforum
Hoffselvens Venner
Mærradalbekkens Venner
Lysakervassdragets Venner